

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ
БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ МИНИСТРЛІГІ
ҒЫЛЫМ КОМИТЕТІ
Ш.Ш.УӘЛИХАНОВ АТЫНДАҒЫ ТАРИХ
ЖӘНЕ ЭТНОЛОГИЯ ИНСТИТУТЫ

«EDU.E-HISTORY.KZ»

ЭЛЕКТРОНДЫҚ ҒЫЛЫМИ ЖУРНАЛЫ

№ 3(19) шілде-қыркүйек 2019
ISSN 2710-3994

Бас редактор:
Қабылдинов Зиябек Ермұқанұлы

Редакциялық алқа:

- Абашин Сергей Николаевич – тарих ғылымдарының докторы, профессор, Санкт-Петербургтегі Европа университеті (Ресей)
- Абдырахманов Толобек Абылович – тарих ғылымдарының докторы, профессор, И. Арабаев атындағы Қызығыз мемлекеттік университетінің ректоры. (Қырғызстан)
- Аяған Бүркітбай Ғелманұлы – тарих ғылымдарының докторы, профессор, ҚР БҒМ ҒК Мемлекет тарихы институты директорының орынбасары. (Қазақстан)
- Әлімбаев Нұрсан – тарих ғылымдарының кандидаты, профессор, Қазақстан Республикасы Орталық мемлекеттік музейінің директоры. (Қазақстан)
- Әбусейтова Меруерт Қуатқызы – тарих ғылымдарының докторы, профессор, ҚР ҰҒА корр.-мүшесі. ҚР БҒМ ҒК Р. Сүлейменов атындағы Шығыстану институтының «Тарихи материалдарды зерттеу» орталығының директоры. (Қазақстан)
- Әбіл Еркін Аманжолұлы – тарих ғылымдарының докторы, профессор, ҚР БҒМ ҒК Мемлекет тарихы институтының директоры. (Қазақстан)
- Голден Кэти Стромайл (Kathie Stromile Golden) – PhD, Миссисипи өңірлік мемлекеттік университеті (Mississippi Valley State University) (АҚШ)
- Кәрібаев Берекет Бақытжанұлы – тарих ғылымдарының докторы, профессор, ҚР ҰҒА академигі, Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті, «Қазақстан тарихы» кафедрасының меңгерушісі. (Қазақстан)
- Қожамжарова Дария Пернешқызы – тарих ғылымдарының докторы, профессор, ҚР ҰҒА академигі, М. Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университетінің ректоры. (Қазақстан)
- Кожирова Светлана Басиевна – саясаттану ғылымдарының докторы, профессор, Фудан Университетінің Қытай және Орталық Азияны зерттеу орталығының мен «Астана» ХҒК бірлескен директоры (Қазақстан)
- Козодой Виктор Иванович – тарих ғылымдарының докторы, профессор. (Ресей)
- Көкебаева Гүлжауһар Какенқызы – тарих ғылымдарының докторы, профессор, ҚР БҒМ ҒК Ш.Ш. Уәлиханов атындағы Тарих және этнология институты (Қазақстан)
- Көмеков Болат Ешмұхамедұлы – тарих ғылымдарының докторы, профессор, ҚР ҰҒА академигі, Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті Халықаралық қытшақтану институтының директоры, Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің профессоры. (Қазақстан)
- Матыжанов Кенжехан Ісләмжанұлы – филология ғылымдарының докторы, профессор, ҚР ҰҒА корр.-мүшесі, М.О. Әуезов атындағы әдебиет және өнер институтының директоры. (Қазақстан)
- Моррисон Александр (Morrison Alexander) – PhD, профессор Оксфордского университета (Великобритания)
- Муртазаева Рахборхон Хамидқызы – тарих ғылымдарының докторы, Мирзо Ұлықбек атындағы Өзбекстан ұлттық университеті «Өзбекстан тарихы» кафедрасының профессоры. (Өзбекстан)
- Панто Дмитрий (Panto Dmitri) – PhD доктор, Гданьск қаласындағы Екінші дүниежүзілік соғыс мұражайының ғылыми қызметкері. (Польша)
- Римантас Желвис (Želvy's Rimantas) – тарих ғылымдарының докторы, профессор, Вильнюс педагогикалық университеті (Литва)
- Самашев Зайнолла Самашұлы – археолог, тарих ғылымдарының докторы, профессор, Герман археология институтының корр.-мүшесі. ҚР БҒМ ҒК Ә. Марғұлан атындағы Археология институты. (Қазақстан)
- Сайлан Болат Санабайұлы – тарих ғылымдарының докторы, Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті. (Қазақстан)
- Смағұлов Оразақ Смағұлұлы – тарих ғылымдарының докторы, профессор, ҚР ҰҒА академигі, Балон ғылым академиясының корр.-мүшесі, Ш.Ш. Уәлиханов атындағы сыйлықтың лауреаты, ғылым мен техниканың еңбек сіңірген қайраткері, Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің профессоры. (Нұр-Сұлтан, Қазақстан)
- Сыдықов Ерлан Бәтмашұлы – тарих ғылымдарының докторы, профессор, Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің ректоры. (Қазақстан)
- Таймағамбетов Жәкен Қожахметұлы – тарих ғылымдарының докторы, профессор, ҚР ҰҒА академигі, ҚР Ұлттық музейі. (Қазақстан)

Жауапты редактор:
Қаипбаева Айнагүл Толғанбайқызы

Ғылыми редактор:
Қозыбаева Махаббат Мәлікқызы

Редактор:
Кубеев Рустем Жаулыбайұлы

Жауапты хатшы:
Қоңқабаева Арайлым

Техникалық хатшы:
Хумарзах Алтынбек

Главный редактор:
Кабульдинов Зиябек Ермуханович

Редакционная коллегия:

- Абашин Сергей Николаевич – доктор исторических наук, профессор, Европейский университет в Санкт-Петербурге (Россия)
- Абдырахманов Толобек Абылович – доктор исторических наук, профессор, ректор Кыргызского государственного университета им. И. Арабаева (Кыргызстан)
- Алимбай Нурсан – кандидат исторических наук, профессор, директор Центрального государственного музея Республики Казахстан (Казахстан)
- Абусеитова Меруерт Хуатовна – доктор исторических наук, профессор, чл.-корр. НАН РК, директор Республиканского центра по изучению исторических материалов Института востоковедения имени Р.Б. Сулейменова (Казахстан)
- Абиля Еркин Аманжолович – доктор исторических наук, профессор, директор Института истории государства КН МОН РК (Казахстан)
- Аяган Буркитбай Гелманович – доктор исторических наук, профессор, заместитель директора Института истории государства КН МОН РК (Казахстан)
- Голден Кэтти Стромайл (Kathie Stromile Golden) – PhD, Государственный университет долины Миссисипи (Mississippi Valley State University) (США)
- Исмагулов Оразак Исмагулович – доктор исторических наук, профессор, академик НАН РК, член-корр. Болонской академии наук, лауреат премии им. Ч.Ч. Валиханова, заслуженный деятель науки и техники, профессор Евразийского национального университета имени Л.Н. Гумилева (г. Нур-Султан, Казахстан)
- Карибаев Берекет Бахытжанович – доктор исторических наук, профессор, академик НАН РК, заведующий кафедрой истории Казахстана, Казахский национальный университет им. аль-Фараби (Казахстан)
- Кожамжарова Дария Пернешовна – доктор исторических наук, профессор, академик НАН РК, ректор Южно-Казахстанского университета им. М.Ауэзова (Казахстан)
- Кожирова Светлана Басиевна – доктор политических наук, профессор, содиректор Центра исследования Китая и Центральной Азии Фуданьского Университета и МНК «Астана», руководитель Центра китайских и азиатских исследований (Казахстан)
- Козодой Виктор Иванович – доктор исторических наук, профессор (Россия)
- Кокебаева Гульжаухар Какеновна – доктор исторических наук, профессор, главный научный сотрудник Института истории и этнологии им. Ч.Ч.Валиханова КН МОН РК (Казахстан)
- Кумекоев Болат Ешмухамбетович – доктор исторических наук, профессор, академик НАН РК, директор Международного института кипчаковедения Казахского национального университета имени аль-Фараби, профессор Евразийского национального университета имени Л.Н. Гумилева (Казахстан)
- Матыжанов Кенжехан Слямжанович – доктор филологических наук, профессор, чл.-корр. НАН РК, директор Института литературы и искусства им. М. Ауэзова (Казахстан)
- Моррисон Александр (Morrison Alexander) – PhD, профессор Оксфордского университета (Великобритания) Муртазаева Рахборхон Хамидовна – доктор исторических наук, профессор кафедры «Истории Узбекистана» Национального университета Узбекистана имени Мирзо Улугбека. (Узбекистан)
- Панто Дмитрий (Panto Dmitri) – доктор PhD, профессор, главный специалист научного отдела Музея Второй мировой войны г. Гданьска (Польша)
- Римантас Желвис (Želvys Rimantas) – доктор педагогических наук, профессор, Вильнюсский педагогический университет (Литва)
- Самашев Зайнолла Самашевич – археолог, доктор исторических наук, профессор, чл.-корр. Германского археологического института. Институт археологии им. А.Маргулана КН МОН РК (Казахстан)
- Сайлан Болат Санабаевич – доктор исторических наук, Казахский национальный университет им. аль-Фараби (Казахстан)
- Сыдыков Ерлан Батташевич – доктор исторических наук, профессор, академик НАН РК, ректор Евразийского национального университета им. Л.Н. Гумилева (Казахстан)
- Таймагамбетов Жакен Кожакметович – доктор исторических наук, профессор, академик НАН РК, Национальный музей РК (Казахстан)

Ответственный редактор:
Каипбаева Айнагуль Толганбаевна

Научный редактор:
Козыбаева Махаббат Маликовна

Редактор:

Кубеев Рустем Джаулыбайулы

Ответственный секретарь:
Конкабаева Арайлым Нурболатовна

Технический секретарь:
Хумарзах Алтынбек

Editor-In-Chief:

Kabuldinov Ziabek Ermukhanovich

Members of editorial board:

Abashin Sergei Nikolaevich – Doctor of Historical Sciences, Professor, European University at St. Petersburg (Russia)
Abdyrakhmanov Tolobek Abylovich – Doctor of Historical Sciences, Professor, Rector of I. Arabaev Kyrgyz State University (Kyrgyzstan)

Alimbay Nursan – Candidate of Historical Sciences, Professor, Director of the Central State Museum of the Republic of Kazakhstan (Kazakhstan)

Abusseitova Meruert Khuatovna – Doctor of Historical Sciences, Professor, Corresponding Member of the NAS RK, Director of the Republican Center for the Study of Historical Materials at R.B. Suleimenov Institute of Oriental Studies (Kazakhstan)

Abil Yerkin Amanzholovich – Doctor of Historical Sciences, Professor, Director of the Institute of History of the State CS MES RK (Kazakhstan)

Ayagan Burkitbai Gelmanovich – Doctor of Historical Sciences, Professor, Deputy Director of the Institute of History of the State CS MES RK (Kazakhstan)

Golden Kathie Stromile – PhD, Mississippi Valley State University (USA)

Ismagulov Orazak Ismagulovich – Doctor of Historical Sciences, Professor, Academician of the National Academy of Sciences of the Republic of Kazakhstan, Corresponding Member of Bologna Academy of Sciences, winner of Ch.Ch. Valikhanov Award, Honored Worker of Science and Technology, Professor of L.N. Gumilyov University (Kazakhstan)

Karibayev Bereket Bakhytzhonovich – Doctor of Historical Sciences, Professor, Academician of the National Academy of Sciences of the Republic of Kazakhstan, Head of the Department of History of Kazakhstan, Al-Farabi Kazakh National University (Kazakhstan)

Kozhamzharova Daria Perneshovna – Doctor of Historical Sciences, Professor, Academician of the NAS of the Republic of Kazakhstan, rector of the M. Auezov South Kazakhstan University (Kazakhstan)

Kozhirova Svetlana Bassieva – Doctor of Political Science, Professor, Co-Director of the Center for the Study of China and Central Asia of Fudan University and the International Scientific Complex of the National Company "Astana", Head of the Center for Chinese and Asian Studies (Kazakhstan)

Kozodoi Viktor Ivanovich – Doctor of Historical Sciences, Professor (Russia)

Kokebayeva Gulzhaukhar Kakenovna – Doctor of Historical Sciences, Professor, chief researcher at Ch.Ch. Valikhanov Institute of History and Ethnology CS MES RK (Kazakhstan)

Kumekov Bolat Eshmukhambetovich – Doctor of Historical Sciences, Professor, Academician of the National Academy of Sciences of the Republic of Kazakhstan, Director of the International Institute of Kipchak Studies of the Al-Farabi Kazakh National University, Professor at L.N. Gumilyov Eurasian National University (Kazakhstan)

Matyzhanov Kenzhekhan Slyamzhanovich – Doctor of Philology, Professor, Corresponding Member of the NAS RK, Director of M. Auezov Institute of Literature and Art (Kazakhstan)

Morrison Alexander – PhD, Professor, University of Oxford (UK)

Murtazayeva Rakhborkhon Khamidovna – doctor of Historical Sciences, Professor at the Department of «History of Uzbekistan» of Mirzo Ulugbek National University of Uzbekistan. (Uzbekistan)

Panto Dmitri – PhD, researcher at the Museum of the Second World War in Gdansk (Poland)

Rimantas Želvys – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Vilnius Pedagogical University (Lithuania)

Samashev Zainolla Samashevich – archaeologist, Doctor of Historical Sciences, Professor, Corresponding Member of German Archaeological Institute. A. Marghulan Institute of Archeology CS MES RK (Kazakhstan)

Sailan Bolat Sanabayevich – Doctor of Historical Sciences, Al-Farabi Kazakh National University (Kazakhstan)

Sydykov Erlan Battashevich – Doctor of Historical Sciences, Professor, Academician of the National Academy of Sciences of the Republic of Kazakhstan, Rector of L.N. Gumilyov Eurasian National University (Kazakhstan)

Taimagambetov Zhaken Kozhakhmetovich – Doctor of Historical Sciences, Professor, Academician of the National Academy of Sciences of the Republic of Kazakhstan, National Museum of the Republic of Kazakhstan (Kazakhstan)

Executive Editor:

Kaipbayeva Ainagul Tolganbayevna

Scientific Editor:

Kozybayeva Makhabbat Malikovna

Editor:

Kubeyev Rustem Dzhaulybayevich

Executive Secretary

Konkabayeva Arailym Nurbolatovna

Technical secretary:

Khumarzak Altynbek

FTAMP 02/08
ЭОЖ 94 (574)

ТҮМЕН, МӨДЕ БАСТАҒАН ҒҰН ШАНЬЮЙЛЕРІНЕ ҚАТЫСТЫ ДЕРЕКТЕРДІ ЗЕРТТЕУДЕ КӨНІЛ БӨЛЕТІН ТҮЙТКІЛДЕР

Ошан Ж.

жетекші ғылыми қызметкері, т.ғ.к., ҚР БҒМ Р. Б. Сүлейменов атындағы Шығыстану институты. Алматы қ.

Аңдатпа. Ұлы дала саяси жүйесінің даму кезеңі Ғұн дәуірі деген тарихи кезеңге аяқ басқан тұстан бастап көшпенділердің саяси сахнадағы талас-тартыстары шаньюйлік билікке болған талас ретінде нақтылана бастады. Ғұндардың алып империясы құрылған күннен бастап шаньюй атағы дала төсіндегі мемлекеттік саяси жүйенің ең жоғары атақ-лауазымы ретінде хатқа түсе бастады. Сөйтіп бұл атақ III-IV ғасырлар ауқымында «қаған» деген даңқты титулмен орын ауыстырғанға дейін сақталып тұрды. Көшпенділер билік жүйесінде «шаньюй» атауының «қаған» атауымен орын ауыстыруының өзі ұзақ тарихи кезеңді бастан өткерді. Қатысты деректерге негізделгенде бұл өтпелі кезең «Солтүстік ғұн» деп атаған империя құрдымға кетуіп, Сяньби тайпалары Орталық Моңғолияда өз билігін орнатқанға дейінгі аралыққа тура келеді.

Түйін сөздер: Ұлы дала, титул, дала өркениеті, қаған, Мөде, түмен, ғұн шаньюйі

ГЛАВНЫЕ ВОПРОСЫ В ИССЛЕДОВАНИИ ТЕКСТОЛОГИИ КАСАЮЩИХСЯ ИСТОЧНИКОВ О ТОУМАНЬ, МОДЭ И ДРУГИХ ГУННСКИХ ШАНЬЮ

Ошан Ж.

к.и.н., ведущий научный сотрудник Института востоковедения им Р.Б. Сулейменова КН МОН РК г. Алматы, Казахстан

Аннотация. Определение титулов шанью в Китайских источниках, «Шицзи» (Исторические записки), «Ханьшу» (История Династии Хань) является самым главным вопросом. Эта работа требует в первую очередь, исследования в текстологии касающихся источников. Здесь необходимо определить наиболее важные вопросы, на которых следует сосредоточиться. При решении проблем, связанных с дефицитом исторических данных, необходимо обратить внимание на многовековую культурную преемственность в древнем государственном устройстве великой степи.

Ключевые слова: Шаньюй, Түмен, Модэ, Великая степь, титул, каган, кочевая цивилизация.

MAJOR ISSUES IN RESEARCH OF TEXTOLOGY CONCERNING THE SOURCES ABOUT TUMAN, MODE AND OTHER HUNG SHANU

Oshan Zh.

Abstract. Candidate of Historical Sciences, Leading Researcher of the R. B. Suleimenov Institute of Oriental Studies CS MES RK, Almaty, Kazakhstan

The definition of Chanyu titles in Chinese sources, such as “Shiji” (Records of the Grand Historian), “Hanshu” (History of the Han Dynasty) is the most important issue. This work requires, first of all, a

study in textology of relevant sources. Here you need to identify the most important issues to focus on. When solving problems associated with the lack of historical data, it is necessary to pay attention to the centuries-old cultural continuity in the ancient state structure of the Great Steppe.

Keywords: Chanyu, Tumen, Mode, Great Steppe, title, kagan, nomadic civilization.

Кіріспе

Қолда бар лингвистикалық материалдар қорының қазіргі жағдайы тұтас Алтайтану мазмұнына қатысты зерттеуді тек ғана көк түріктердің тілінен бастау мұқтаждығын туындатып отыр. Себебі, Ұлы далада көк түркілерден бұрын дәурен құрған ғұн, ухуань, сяньби, жужань т.б. көне этностардың тіліне қатысты мәліметтер өте аз. Сөйтіп, біздің дәуірімізге олардың өте аз мөлшердегі сөзінің қытай иероглифімен жасалған транскрипциясы ғана жеткен. Өкінішке қарай, осындай азғана сөзге сүйеніп аталған көне этностардың тіліне кешенді ғылыми зерттеу жүргізудің мүмкіндігі жоқтың қасы.

Солдай дегенмен, далалық аймақта құрылған осынау империялардың тіл, мәдениет пен дәстүрлі саяси жүйесі қатарлы жақтарда бір-бірімен байланысты болуы, олардың арасында мәдени және рухани мұрагерліктің сақталуы және тарихи жалғастықтың сақталып отыруы біздің кейбір ізденістерімізге өз көмегін көрсете алады. Соның ішінде саяси жүйедегі тарихи мұрагерлік пен сол негізде сақталған тарихи жалғастықтың тигізер көмегі өте көп. Себебі, көшпенділер тарихында билік ауысқан тұста алдыңғылардың саяси жүйесінде қолданыста болған далалық жүйеге келесі кезекте билікке келген әулет мұрагерлік етіп, қолданысқа енгізіп, жалғастырып отырды. Ұлы даланың саяси өмірінде орын алған мұндай әулеттік билік ауысу кезінде билік кей кезде тіпті бір этностан екінші бір этностың қолына өтіп отырды. Кей тұстары ескі және жаңа билік иелері тіпті Алтай тілдері жүйесінің екі басқа тілінде сөйлейтін этнос болып шықты. Соған қарамастан, біртұтас жүйеге айналған саяси титул өз қалпын сақтап жалғасын таба алды. Ұлы даланың саяси тарихында сақталған мұндай дәстүр біздің әр дәуірде сақталған саяси титулдарды бір-бірімен байланыстыра қарастыруымызға аса зор көмек көрсетіп отыр.

Бізге белгілі ең ертедегі саяси титулдың бірі «шаньюй» деген атпен белгілі. Шаньюй титулының этимологиясы, мәнісі мен міндеті Ұлы дала елінің көне саяси мәдениетіндегі мән-мағнасы қатарлы тізбекті мәселелер бұған дейінгі зерттеулерде көп қарастырылған тақырып саналады. Біз мұнда ғұндарға қатысты мазмұндағы деректерге деректанулық зерттеу жүргізу кезінде ғұн шаньюйлерінің аты-жөні мәселесін дұрыс танып, деректемелерде әуел бастан қордаланған мәселені дұрыс түсінуде көңіл бөлетін бірер мәселе туралы азды-көпті тоқталуды мақсат етіп отырмыз.

Талқылау

Ғұндарға қатысты қытайдың тарихи деректеріне деректанулық зерттеу жұмысында ғұн шаньюйлерінің ныпсысы мәселесі ең бір күрделі мәселе саналады. Бұл өз кезегінде ең бірінші оқырманға дұрыс мағлұматтар беруге тіке қатысты болса, қала берді көшпенділердің мемлекет жүйесінің сырын ашуда дұрыс жолға бастайтын маңызды ғылыми мәселе саналады.

Мұнда назар аударуға тиісті мәселенің бірі шаньюйдің аты-жөні мәселесі болып табылады. Шаньюйдің аты-жөніне келсек бұл шаньюй болған тарихи тұлғаның шыр етіп дүние есігін ашқан тұста қойылған аты болуға тиіс. Бізге белгілі болған тарихи деректерде ғұн шаньюйлерінің бұл мәселеге қатысты тұсы ашық көрсетілмейді. Сөйтіп, деректемелерде иероглифтер тізбегінен тұратын кешенді тіркес сақталған. Сол себепті мәтінді деректанулық зерттеу кезінде әлгіндей тіркеске сараптамалық талдау жасап, иероглифтік тіркестердің ара-жігін ажыратуға тура келеді. Қытай тарихшысы Сыма Цяньнің «Шицзи» (Тарихи жазбалары) атты тарихи еңбегі мен Бань Гудің «Хань шу» (Хань патшалығы тарихы) кітапында дәл осындай жағдай жиі қайталанып

отырады.

Әдістер

Мақаланы жазуда негізінен тарихи деректерге сараптамалық мәтінтанулық талдау жасау әдісі қолданын, тарихи мәселені талқылауда тарихи жалғастылық тұрғысынан қарастыру өзекті орынға қойылды.

Нәтижесі

Сыма Цянь өз еңбегінде ғұн билеушісінің титулы шаньюй деп аталғаны туралы мәліметті б.з.д. 337-311 жылдарға қатысты уақиғаларға байланысты тіркеді [1, 2450-б.]. Бірақ ондағы ғұн шаньюйінің аты-жөні көрсетілмеген. Сөйтіп, аты-жөні белгілі ең алғашқы ғұн шаньюйі ретінде Тоумань (Түмен) мен Маодунды (Мөде) атауға тура келеді. Сыма Цянь олар туралы тоқталған кезде: «ғұндардың шаньюйі Тоуман (Tóu mǎn), ...оның мұрагер ұлы Моду (Mòdú)» [1, 2887-2888-бб.] деп көрсеткен. Сыма Цян тағы бірде: Моду өлгеннен кейін оның ұлы Цзичжоу (Jī zhōu) таққа отырып, Лаошан шаньюй деп аталды [1, 2898-б.] деген мәліметті келтіреді.

«Ханьшу» кітабында «Суй луй цян цуй шаньюй өлгеннен кейін оң қол ваны Туцитанді таққа отырғызып, Во янь цуй ди шаньюй деп атады» деген дерек кездеседі [2, 3789-б.]. Бұл туралы тағы «Кейін келе Гуси ваны Ушанму және сол қанаттың ақсүйек билеушісімен бірлесе отырып Цзихоушанды Хуханьсе шаньюй деп ұлықтады деген мәлімет тіркелген [2, 3790 -б.].

Жоғарыдағы деректемелерде көрсетілген «Цзичжоу» оның аты болса, «Лаошан» оның шаньюйлік атағы деуге тура келеді. Сол сияқты «Туцитан» тарихи тұлғаның есімі, ал «Во янь цуй ди шаньюй» деген шаньюйлік аты деп түсінуге тура келеді. Ал, Бан Гу жазып қалдырған «Цзихоушан» тарихи тұлғаның аты болса, «Хуханьсе» оның шаньюйлік атағы болып табылады.

Бізге белгілі болғанындай ғұн шаньюйінің аты ретінде көрсетілген қытай жазбаларындағы тіркестер негізінен осы үлгіде сақталған. Дегенмен, кей кезде бұл тәртіпке үйлеспейтін жәйттер де кездеседі. Бұл олардың билік жүйесінде сақталған алабөтен жағдайдың орын алуының нышаны емес, керісінше қытай авторларының жіберген ағаттығынан болған деп қарастыруға тура келеді. Себебі қытайдың орда тарихшыларының алыстағы көшпенді елдің әрбір билеушісі туралы дәлме-дәл мәлімет беруі де кәдік еді. Егер қытайлық тарихшылардың ғұн билеушілері туралы дәлме-дәл мәлімет бере алған кезі де болған деп қарауға тура келсе, онда мұндай мәлімет мейілінше соңғы кездегі тарихтың еншісі деп саналуы керек. Бұл тұста қытайлар мен ғұндар арасында қарым-қатынастар анағұрлым жақындап, бір-біріне етене танып-біле бастаған болатын.

Осындай тарихи жағдайға байланысты б. з. б. 60 жылы дүниеден өткен ғұндардың Сюйлюй-Цюаньцуй (Xūlǔ quǎnqú) шаньюйіне дейінгі ғұн шаньюйлеріне қатысты көрсеткіштердің барлығы шамасы олардың шаньюйлік атағы ғана болған деген қорытындыға келуге тура келеді. Мұндай болғанда Тоуман, Моду, Цзуньчэн және Сюйлюй-Цюаньцуй дегендердің барлығы олардың есімі емес, шаньюйлік атағы болып шығады. Тарихшы ғалымдар Тоуман сөзін түркі-моңғол тілдерінде он мың дегенді білдіретін «түмен» сөзінің байламасы деп санайды [3, 230-б.]. Бұл пікір әлемдік деңгейдегі ғалымдар тарапынан өз кезінде қолдау тапқан әрі күні бүгінге дейін өз құндылығын жоғалтқан емес [4, 223-224-бб.]. Сол қатарда осыдан бір ғасыр бұрын Моду (Мөде) сөзі де түркі-моңғол тіліндегі «бахадүр» сөзімен байланысты деп пайымдалды әрі аталған пікір қолдау тауып онан әрі дами түсті [5, 9-б.]. Сондай зерттеудің бірінде Жапон ғалымы Сиратори Куракичи: Моду деген даңқты атты түркі-моңғол тіліндегі бағдо (Bagdo) немесе Боғдо (Bogdo) сөзімен байланысты қарастырды [4, 224-б.].

Осы және басқа деректемелерге қарағанда ғұн шаньюйлерінің титулы бірнеше сөз тіркесінен тұратынын жете ескерген жөн. Бұл тіркестердің ұзын ырғасы төмендегідей: бірінші, тұлғаның аты-жөні, қазіргі сөзбен айтқанда шаньюйдің азан шақырып қойған аты; екінші,

шаньюй болғаннан кейінгі шаньюйлік атағы осы екі бөлімнен құралған. Ғұндардың мемлекеттік саяси жүйесінде әр бір ғұн шаньюйінің жеке өзіне тиесілі шаньюйлік атағы болған, бұл атақ оны шаньюй етіп ұлықтап таққа отырғызған тұста тағайындалатын болған, тарихи тұлға шаньюйлік таққа отырғаннан кейін сол шаньюйлік атақпен алыс жуыққа әйгілі болып отырған. Солай дегенмен, ғасырлар өте келе, кей кездері тарихи тұлғаның шаньюй болғанға дейінгі атағы, сондай-ақ шаньюй дүниеден өткеннен кейін берілетін «құрметті атағы» да жазылатын болған. Мұндай жағдайдың орын алуына кейде қытайдың орда тарихшылары да себепкер болуы мүмкін.

Қорытынды

Қорыта айтқанда қытай деректеріндегі ғұн шаньюйлерінің аты Тоумен (Түмен) мен Модуден (Мөде) басталуы оларды осы екі тарихи тұлғадан бұрын «шаньюй» деген атақ-лауазым болмаған дегенді түсіндірмейді. Шаньюй атағы ғұндардың саяси жүйесінің ең маңызды бір бөлігі ретінде өте көне дәуірдің туындысы. Ғұндар үшін шаньюй олардың арғы ата-бабасынан қалған далалық билік жүйесінің көне жәдігері саналған. Ең маңыздысы кейінгі тарихи дәуірде көшпенділердің билік жүйесіндегі ең жоғары лауазымдық атақ болған «шаньюй» атауы «қаған» атауымен орын ауыстырды. Тарихи деректер бізге «шаньюй» және «қаған» деген атаулар орын ауысқанымен, ғұн дәуіріндегі тұтас билік жүйесі бұрынғы қалпын құратпай сақтап, түркі дәуірінде жалғасын тапқанын түсіндіріп береді.

Пайдаланған әдебиеттер

1. Sī Mǎqiān: «Shǐjì», Běijīng: Zhōnghuá shūjù jiào diǎn běn, 1959 nián // 司马迁: «史记», 北京: 中华书局校点本, 1959 年。 – 130 juan.
2. Bān Gù: «Hàn shū» juǎn 94 shàng, «Xīōngnú zhuán» shàng. Běijīng: Zhōnghuá shūjù jiào diǎn běn, 1962 nián. // 班固: «汉书» 卷94 上 «匈奴传» 上. 北京: 中华书局校点本 1962 年。 – 120 juan.
3. Friedrich Hirth, “Sinologische Beiträge zur Geschichte der Türk-Völker. I. Die Ahnentafel Attila's nach Johannes von Thuróc”, St. Petersburg: Wissenschaften, 1900. – 221–261 pp.
4. Shiratori Kurakichi: 白鸟库吉著 «西域史研究» 上下2册全, 岩波书店 1944年。 – 528 p.
5. Parker E.H., A Thousand Years of the Tartars, London & New York & Bahrain: Kegan Paul Limited, 2002. – 288 p.

Referenses

1. Sīmǎ Qiān: «Shǐjì», Běijīng: Zhōnghuá shūjù jiào diǎn běn, 1959 nián. – 130 juan.
2. Bān Gù: «Hàn shū» juǎn 94 shàng, «Xīōngnú zhuán» shàng. Běijīng: Zhōnghuá shūjù jiào diǎn běn, 1962 nián. – 120 juan.
3. Friedrich Hirth, “Sinologische Beiträge zur Geschichte der Türk-Völker. I. Die Ahnentafel Attila's nach Johannes von Thuróc”, St. Petersburg: Wissenschaften, 1900. – 221–261 pp.
4. Shiratori Kurakichi: Bái niǎo kù jízhe «Xīyù shǐ yánjiū» shàngxià 2 cè quán, yánbō shūdiàn 1944 nián. – 528 c.
5. Parker E.H., Thousand A. Years of the Tartars, London & New York & Bahrain: Kegan Paul Limited, 2002. – 288 p.

МАЗМҰНЫ

Алпысбаева Қ.Б., Оралбек А. ЕР САЙЫН ЖЫРЫНЫҢ ЖИНАЛУ ТАРИХЫ.....	5
Альжаппарова Б.К. ОРТАЛЫҚ ҚАЗАҚСТАНДАҒЫ ҚОНЫС АУДАРУ ТАРИХЫНАН (1920-ЖЖ. АЯҒЫ – 1930 ЖЖ. БАСЫ.).....	13
Альжаппарова Б.К. ҚАЗАҚСТАНДАҒЫ «ПРОДРАЗВЕРСТКАЛАР» САЯСАТТЫҢ ЖҮЗЕГЕ АСЫРУДЫҢ ӘЛЕУМЕТТІК-ЭКОНОМИКАЛЫҚ САЛДАРЛАРЫ (1918-1921).....	24
Әділжанов Н.Б. Н.Ә. НАЗАРБАЕВТЫҢ ҚАЗАҚСТАНДЫҚ ДЕМОКРАТИЯЛЫҚ ҚОҒАМ НЕГІЗІН САЛУДАҒЫ РӨЛІ..	32
Әминов Т. ДӘУЛЕТКЕРЕЙ ШЫҒАЙҰЛЫ (1820–1877) – КҮЙШІ, ДАРЫНДЫ КОМПОЗИТОР, ҰЛТТЫҚ КҮЙ ӨНЕРІНІҢ НЕГІЗІН САЛУШЫЛАРЫНЫҢ БІРІ.....	41
Әпендиев Т.Ә., Қоңқабаева А.Н. ҚАЗАҚСТАНДАҒЫ ҚАРАҚАЛПАҚТАР: ТАРИХЫ МЕН МӘДЕНИЕТІ.....	56
Базарбаева Ғ.А., Жұмабекова Ғ.С. БАҚСЫ, АБЫЗ, ХАНШАЙЫМ? (Сақ дәуірі әйелінің мәртебесін зерттеу).....	68
Далаева Т.Т. МАРАПАТТАУДАН ШЕН АЛУҒА ДЕЙІН: РЕСЕЙ ИМПЕРИЯСЫНДА ҚАЗАҚТАРДЫҢ ӘСКЕРИ ШЕН АЛУ МЕХАНИЗМІ (XIX ғ. БІРІНШІ ЖАРТЫСЫ).....	76
Жансүгірова Л.Б., Қағыбатқызы Н., Самашев З.С., Бекманов Б.О. ЕЛЕКЕ САЗЫ ҚОРЫМЫНАН ТАБЫЛҒАН ЕРТЕ КЕЗЕҢГЕ ЖАТАТЫН СҮЙЕК ҚАЛДЫҚТАРЫНЫҢ ГАПЛОТОПТАРЫН АНЫҚТАУ.....	86
Еришева Т.А. АТАТУРІК БІЛГІ КЕЗІНДЕГІ ТҮРКИЯДАҒЫ ЖӘНЕ ПОСТКЕҢЕСТІК ҚАЗАҚСТАНДАҒЫ ТАРИХИ ЖАДЫ МЕН ҰЛТТЫҚ САНАНЫ ЖАҢҒЫРТУЛАР САБАҚТАСТЫҒЫ.....	94
Жайлыбаев Д.Ж. ТҮРКІСТАН ОБЛЫСЫНАН СОЛТҮСТІККЕ ҚОНЫС АУДАРУ ҮРДІСТЕРІ.....	100
Жолдыбаев О.М. КЕНЕСАРЫ-НАУРЫЗБАЙ: ТАРИХЫ МЕН ФОЛЬКЛОРЫ.....	105
Жуманова А.З. XX ҒАСЫРДЫҢ БІРІНШІ ЖАРТЫСЫНДАҒЫ КЕҢЕС ҮКІМЕТІНІҢ ТІЛ САЯСАТЫ.....	112
Кабдушев Б.Ж. НҰРМАҚОВ - ТҮРКСІБКЕ ҚОЛДАУ КОМИТЕТІНІҢ ТӨРАҒАСЫ.....	123
Камалов А.К., Ужкенов Е.М. ТАҢДАУ ЖӘНЕ ТАРИХ (А.А. Галиевтің 60 жылдығына орай).....	132
Мұхитов Қ. КАСПИЙ ҚҰБЫР КОНСОРЦИУМЫНЫҢ ҚҰРЫЛУ ТАРИХЫ.....	138
Мырзабекова Р.С. АЛҒАШҚЫ УНИВЕРСИТЕТТЕРДІҢ ПАЙДА БОЛУЫ МЕН ӨЗІНДІК ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ.....	145
Мырзабекова Р.С. ОРТАҒАСЫРЛЫҚ ЕУРОПА МӘДЕНИЕТІНДЕГІ ҚАЛАНЫҢ ОРНЫ.....	154
Мырзатаева З.Б. ҚАРАТАУДЫ ГЕОЛОГИЯЛЫҚ ЗЕРТТЕУ ТАРИХЫНАН. XVIII – XIX ғғ.....	161
Ноғайбаева М.С., Тоқсанбаев А.К. КӨШПЕЛІ ҚОҒАМДАҒЫ БИЛЕУШІ БЕЙНЕСІНІҢ АҢЫЗ-ЕРТЕГІЛЕРДЕГІ КӨРІНІСІ.....	174
Опабекова Ғ.П. АХМЕД ЙҮГНЕКИДІҢ ДҮНИЕТАНЫМЫ.....	181

Ошан Ж.

ТҮМЕН, МӨДЕ БАСТАҒАН ҒҰН ШАНЫҮЙЛЕРІНЕ ҚАТЫСТЫ ДЕРЕКТЕРДІ ЗЕРТТЕУДЕ КӨҢІЛ БӨЛЕТІН ТҮЙТКІЛДЕР.....	189
---	-----

Сәкен С.И.

ЕДІГЕ ТУРАЛЫ ЖЫР-АҢЫЗДАР ЖӘНЕ ТАРИХИ ШЫНДЫҚ.....	193
--	-----

Тасилова Н.А., Жаппасов Ж.Е.

ТӘУЕКЕЛ ХАННЫҢ ҚАЗАҚ МЕМЛЕКЕТІ МЕН ОРЫС ЕЛІ АРАСЫНДАҒЫ ДИПЛОМАТИЯЛЫҚ БАЙЛАНЫСТАРДЫ НЫҒАЙТУДАҒЫ РӨЛІ.....	206
---	-----

Төлеубаев Ә.Т.

ГЕРАДОТТЫҢ СКИФТЕР ЖӨНІНДЕГІ ЕҢБЕГІ БОЙЫНША ЖАСАЛҒАН КЕЙБІР ТАРИХИ–МӘДЕНИ ТҰЖЫРЫМДАР МЕН МӘДЕНИ-ГЕНЕТИКАЛЫҚ ПАРАЛЛЕЛДЕР.....	217
---	-----

Төлеубаев Ә.Т.

САҚ-СКИФТЕР МЕН ҚАЗАҚТАРДЫҢ МӘЙІТТІ ЖЕРЛЕУ ЖӘНЕ ЖӨНЕЛТУ РӘСІМДЕРІНДЕГІ ҰҚСАСТЫҚТАРЫ.....	226
---	-----

Шілдебай С.Қ.

ШЫҒЫС ТҮРКІСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ЖӘНЕ ОСПАН БАТЫР.....	238
--	-----

Шілдебай С.Қ.

ТҰРАР РЫСҚҰЛОВТЫҢ ҚАЗАҚСТАНДАҒЫ ҚЫЗМЕТІ.....	247
--	-----

СОДЕРЖАНИЕ

Алпысбаева Қ.Б., Оралбек А. ИСТОРИЯ СОБИРАНИЯ ЭПОСА «ЕР САЙЫН».....	5
Альжаппарова Б.К. ОРТАЛЫҚ ҚАЗАҚСТАНДАҒЫ ҚОНЫС АУДАРУ ТАРИХЫНАН (1920-ЖЖ. АЯҒЫ – 1930 ЖЖ. БАСЫ.).....	13
Альжаппарова Б.К. СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКИЕ ПОСЛЕДСТВИЯ РЕАЛИЗАЦИИ ПОЛИТИКИ «ПРОДРАЗВЕРСТОК» В КАЗАХСТАНЕ (1918-1921 гг.).....	24
Адилжанов Н.Б. РОЛЬ Н.А. НАЗАРБАЕВА В ОСНОВАНИИ КАЗАХСТАНСКОГО ДЕМОКРАТИЧЕСКОГО ОБЩЕСТВА.....	32
Аминов Т. ДАУЛЕТКЕРЕЙ ШЫҒАЙУЛЫ (1820–1877) – ЗНАМЕНИТЫЙ КАЗАХСКИЙ КЮЙШИ, ТАЛАНТЛИВЫЙ КОМПОЗИТОР, ОДИН ИЗ ОСНОВОПОЛОЖНИКОВ НАЦИОНАЛЬНОГО ИСКУССТВА ИСПОЛНЕНИЯ КЮЕВ.....	41
Апендиев Т.А., Конкабаева А.Н. ИСТОРИЯ И КУЛЬТУРА КАРАКАЛПАКОВ В КАЗАХСТАНЕ.....	56
Базарбаева Ғ.А., Жұмабекова Ғ.С. ШАМАНКА, ЖРИЦА, ПРИНЦЕССА? (К изучению статуса женщины сакской эпохи).....	68
Далаева Т.Т. ОТ ПОЖАЛОВАНИЯ К ПРОИЗВОДСТВУ: МЕХАНИЗМ ПОЛУЧЕНИЯ ВОЕННОГО ЧИНА КАЗАХАМИ В РОССИЙСКОЙ ИМПЕРИИ (ПЕРВ. ПОЛ. XIX В.).....	76
Джансугурова Л.Б., Кағыбатқызы Н., Самашев З.С., Бекманов Б.О. АНАЛИЗ ОТЦОВСКИХ И МАТЕРИНСКИХ ЛИНИЙ ДРЕВНИХ ОБЪЕКТОВ ИЗ НЕКРОПОЛЯ ЕЛЕКЕ САЗЫ.....	86
Еришева Т.А. ПРЕЕМСТВЕННОСТЬ РЕФОРМ, НАПРАВЛЕННЫХ НА МОДЕРНИЗАЦИЮ ИСТОРИЧЕСКОЙ ПАМЯТИ И НАЦИОНАЛЬНОГО САМОСОЗНАНИЯ В ТУРЦИИ В ПЕРИОД ПРАВЛЕНИЯ АТАТЮРКА И ПОСТСОВЕТСКОМ КАЗАХСТАНЕ.....	94
Жайлыбаев Д.Ж. ПРОЦЕССЫ ПЕРЕСЕЛЕНИЯ ИЗ ТУРКЕСТАНСКОЙ ОБЛАСТИ НА СЕВЕР.....	100
Жолдыбаев О.М. ИСТОРИЯ И ФОЛЬКЛОР ОБ ЭПОСЕ «КЕНЕСАРЫ – НАУРЫЗБАЙ».....	105
Жуманова А.З. ЯЗЫКОВАЯ ПОЛИТИКА СОВЕТСКОГО ПРАВИТЕЛЬСТВА В ПЕРВОЙ ПОЛОВИНЕ XX ВЕКА.....	112
Кабдушев Б.Ж. НЫГМЕТ НУРМАКОВ - ПРЕДСЕДАТЕЛЬ КОМИТЕТА ПО СОДЕЙСТВИЮ СТРОИТЕЛЬСТВУ ТУРКСИБА.....	123
Камалов А.К., Ужкенов Е.М. ЗНАК И ИСТОРИЯ (К 60-ЛЕТИЮ А.А. ГАЛИЕВА).....	132
Мухитов К. ИСТОРИЯ СТРОИТЕЛЬСТВА КТК.....	138
Мырзабекова Р.С. ВОЗНИКНОВЕНИЕ ПЕРВЫХ УНИВЕРСИТЕТОВ В ЕВРОПЕ И ЕГО ОСОБЕННОСТИ.....	145
Мырзабекова Р.С. РОЛЬ ГОРОДА В СРЕДНЕВЕКОВОЙ ЕВРОПЕЙСКОЙ КУЛЬТУРЕ.....	154

Мырзатаева З.Б.	
ИСТОРИЯ ГЕОЛОГИЧЕСКИХ ИССЛЕДОВАНИЙ КАРАТАУ. XVIII – XIX вв.....	161
Ногайбаева М.С., Токсанбаев А.К.	
ОБРАЗ ПРАВИТЕЛЯ В ЛЕГЕНДАХ И СКАЗКАХ В КОЧЕВОМ ОБЩЕСТВЕ.....	174
Опабекова Г.П.	
МИРОВОЗЗРЕНИЕ АХМЕДА ЙҮГНЕКИ.....	181
Ошан Ж.	
ГЛАВНЫЕ ВОПРОСЫ В ИССЛЕДОВАНИИ ТЕКСТОЛОГИИ КАСАЮЩИХСЯ ИСТОЧНИКОВ О ТОУМАНЬ, МОДЭ И ДРУГИХ ГУННСКИХ ШАНЬЮ.....	189
Сакен С.И.	
ПОЭМЫ О ЕДИГЕ-ЛЕГЕНДЫ И ИСТОРИЧЕСКАЯ ПРАВДА.....	193
Тасилова Н.А., Жаппасов Ж.Е.	
РОЛЬ ТАУЕКЕЛ ХАНА В УКРЕПЛЕНИИ ДИПЛОМАТИЧЕСКИХ ОТНОШЕНИЙ МЕЖДУ КАЗАХСКИМ ХАНСТВОМ И РУССКИМ ГОСУДАРСТВОМ.....	206
Толеубаев А.Т.	
НЕКОТОРЫЕ ИСТОРИКО-КУЛЬТУРНЫЕ ВЫВОДЫ И КУЛЬТУРОГЕНЕТИЧЕСКИЕ ПАРАЛЛЕЛИ ПО ГЕРОДОТОВЫМ РАССКАЗАМ О СКИФАХ.....	217
Толеубаев А.Т.	
САКО-СКИФСКИЕ И КАЗАХСКИЕ ПАРАЛЛЕЛИ В ПОХОРОННО-ПОМИНАЛЬНЫХ ОБЫЧАЯХ...	226
Шилдебай С.К.	
ВОСТОЧНО-ТУРКЕСТАНСКАЯ РЕСПУБЛИКА И ОСПАН БАТЫР.....	238
Шилдебай С.К.	
ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ ТУРАРА РЫСКУЛОВА В КАЗАХСТАНЕ.....	247

CONTENTS

Alpysbaeva K.B., Oralbek A. HISTORY OF COLLECTING THE VERSIONS OF "YER SAIYN" EPIC.....	5
Alzhapparova B.K. SOCIO-ECONOMIC CONSEQUENCES OF THE SURPLUS-APPROPRIATION SYSTEM IMPLEMENTATION IN KAZAKHSTAN (1918-1921).....	13
Alzhapparova B.K. SOCIO-ECONOMIC CONSEQUENCES OF THE SURPLUS-APPROPRIATION SYSTEM IMPLEMENTATION IN KAZAKHSTAN (1918-1921).....	24
Adilzhanov N.B. THE ROLE OF N.A. NAZARBAYEV IN THE FOUNDATION OF THE KAZAKHSTANI DEMOCRATIC SOCIETY.....	32
Aminov T. DUULETKERY SHYGAYULY (1820–1877) – THE FAMOUS KAZAKH KÜYŞİ, TALENTED COMPOSER, ONE OF THE FOUNDERS OF NATIONAL KÜYARTS.....	41
Apendiyev T., Konkabayeva A. KARAKALPAKS IN KAZAKHSTAN: HISTORY AND CULTURE.....	56
Bazarbayeva G.A., Jumabekova G.S. SHAMANESS, PRIESTESS, PRINCESS? (ON THE STUDIES OF THE STATUS OF WOMEN IN THE SAKA ERA).....	68
Dalayeva T.T. FROM GRANTING THE RANK TO PROMOTION: MECHANISM OF MILITARY RANK OBTAINING BY KAZAKHS IN THE RUSSIAN EMPIRE (1-ST HALF OF THE XIX CENTURY).....	76
Djansugurova L., Kahbatkyzy N., Samashev Z., Bekmanov B. THE ANALYSIS OF PATERNAL AND MATERNAL LINES OF ANCIENT OBJECTS FROM ELEKE SAZY NECROPOLIS.....	86
Yerisheva T.A. THE CONTINUITY OF REFORMS AIMED AT MODERNIZATION OF HISTORICAL MEMORY AND NATIONAL CONSCIOUSNESS IN TURKEY DURING THE REIGN OF ATATURK AND POST-SOVIET KAZAKHSTAN.....	94
Zhailybayev D. THE PROCESSES OF RESETTLEMENT FROM TURKESTAN REGION TO THE NORTH.....	100
Zholdybayev O.M. “KENESSARY-NAURYZBAY”: HISTORY AND FOLCLORE.....	105
Zhumanova A. LANGUAGE POLICY OF THE SOVIET GOVERNMENT IN THE FIRST HALF OF THE XX CENTURY.....	112
Kabdyshev B.Zh. NYGMET NURMAKOV - CHAIRMAN OF THE COMMITTEE FOR THE ASSISTANCE OF TURKSIB CONSTRUCTION.....	123
Kamalov A.K., Uzhkenov E.M. SIGN AND HISTORY (to the 60th anniversary of A.A. Galiyev).....	132
Mukhitov K. THE HISTORY OF THE CASPIAN PIPELINE CONSORTIUM CONSTRUCTION.....	138
Myrzabekova R.S. EMERGENCE OF FIRST UNIVERSITIES IN EUROPE AND ITS PECULIARITIES.....	145

Myrzabekova R.S.	
ROLE OF THE CITY IN MEDIEVAL EUROPEAN CULTURE.....	154
Myrzatayeva Z.B.	
HISTORY OF GEOLOGICAL RESEARCH OF KARATAU. XVIII – XIX.....	161
Nogaybaeva M.S., Toksanbaev A.K.	
THE IMAGE OF GOVERNOR IN TALES AND LEGENDS IN NOMADIC SOCIETY.....	174
Opabekova G.P.	
THE WORLD OUTLOOK OF AHMED IUGNEKI.....	181
Oshan Zh.	
MAJOR ISSUES IN RESEARCH OF TEXTOLOGY CONCERNING THE SOURCES ABOUT TUMAN, MODE AND OTHER HUNG SHANU.....	189
Saken S.I.	
THE POEM ABOUT EDDIE-LEGENDS AND HISTORICAL TRUTH.....	193
Tasilova N.A., Zhappasov Zh.E.	
THE ROLE OF KHAN'S TOWEKEL IN STRENGTHENING DIPLOMATIC RELATIONS BETWEEN THE KAZAKH KHANISM AND THE RUSSIAN STATE.....	206
Toleubayev A.T.	
THE HISTORICAL AND CULTURAL CONCEPTS AND CULTURAL-GENETIC PARALLELS ACCORDING TO GERDOT'S RESEARCHES ABOUT SCYTHIAN.....	217
Toleubayev A.T.	
THE SIMILARITIES OF THE SAKA-SCYTHIANS AND KAZAKHS IN BURIAL AND FUNERAL PROCEDURES.....	226
Shildebay S.	
EASTERN TURKESTAN REPUBLIC AND OSPAN BATYR.....	238
Shildebay S.	
THE ACTIVITIES OF TOURAR RYSKULOV IN KAZAKHSTAN.....	247

EDU.E-HISTORY.KZ

электрондық ғылыми журналы 2019. 3(19)

Бас редактор:
Қабылдинов З.Е.

Компьютерде беттеген:
Зикирбаева В.С.

Жарияланған күні: 30.09.2019.
Пішімі 70х100/16. Баспа табағы 26,6.

Құрылтайшысы және баспагері:
Қазақстан Республикасы Ғылым және жоғары білім министрлігі Ғылым комитеті
Ш.Ш. Уәлиханов атындағы Тарих және этнология институты
ШЖҚ РМК

Редакция мен баспаның мекен-жайы:
050010, Қазақстан Республикасы, Алматы қ., Шевченко көш., 28-үй
ҚР ҒЖБМ ҒК Ш.Ш. Уәлиханов атындағы Тарих және этнология институты
ШЖҚ РМКТел.: +7 (727) 261-67-19, +7 (727) 272-47-59

E-mail: edu.history@bk.ru.
Журнал сайты: <https://edu.e-history.kz>

Ш.Ш. Уәлиханов ат. ТжЭИ басылған:
050010 Қазақстан Республикасы, Алматы қ., Шевченко көш., 28-үй